

Павло В. Іванчов*

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТРАНСФОРМАЦІЄЮ МЕДИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА РИНКОВИХ ЗАСАДАХ

У статті охарактеризовано мету та елементи механізму державного управління трансформацією медичної системи в Україні. Визначено об'єкти та суб'єкти макро-, мезо-, мікро- та нанорівня державного управління медичною системою, охарактеризовано їх основні функціональні особливості. Досліджено функції новостворених органів, відповідальних за окремі аспекти реалізації політики реформування медичної системи в Україні. Визначено зовнішню та внутрішню форми взаємодії елементів механізму державного управління. Зовнішні форми державного управління у сфері охорони здоров'я спрямовані на взаємодію з державними органами, для забезпечення виконання покладених на суб'єктів державного управління у сфері охорони здоров'я завдань і функцій, а внутрішні – пов'язані з організацією внутрішньої роботи суб'єктів державного управління у медичній сфері і матеріально-технічними операціями, які забезпечують функціонування суб'єкта публічної адміністрації.

Встановлено, що державне управління трансформацією медичної системи реалізується адміністративними, правовими, економічними та соціально-методичними методами, у рамках яких застосовуються відповідні інструменти прямого та опосередкованого впливу. До важелів прямого впливу віднесено створення нормативно-правової бази, бюджетне фінансування, цільові державні програми, акредитація, ліцензування, стандартизація та сертифікація діяльності, безоплатне передання чи надання на пільгових умовах державного майна, створення та обслуговуючої інфраструктури та ін. Непрямими методами державного управління визначено соціальні гарантії та програми, податкове регулювання, створення інфраструктури, пільгове кредитування, медичне страхування, закупки медичного устаткування та матеріалів, комп'ютеризація та інформатизація, науково-технічна та інноваційна політика тощо. Підкреслено, що завданням держави є вміле поєднання методів та інструментів управління та своєчасне коригування у відповідності до змінних умов середовища.

Ключові слова: механізм державного управління трансформацією медичної системи, суб'єкти та об'єкти державного управління, форми та методи управління, інструменти прямого та опосередкованого державного регулювання.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 10.

DOI: 10.32752/1993-6788-2020-1-226-27-37

Павел В. Иванчов

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ТРАНСФОРМАЦИЕЙ МЕДИЦИНСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ НА РЫНОЧНЫХ ПРИНЦИПАХ

В статье охарактеризованы цели и элементы механизма государственного управления трансформацией медицинской системы в Украине. Определены объекты и субъекты макро-, мезо-, микро- и наноровне государственного управления медицинской системой, охарактеризованы их основные функциональные особенности. Исследованы функции вновь организованных органов, ответственных за отдельные аспекты реализации политики реформирования медицинской системы в Украине. Определены внешнюю и внутреннюю формы взаимодействия элементов механизма государственного управления. Внешние

* National Academy of Management. Kiev. Ukraine

формы государственного управления в сфере здравоохранения направлены на взаимодействие с государственными органами, для обеспечения выполнения возложенных на субъектов государственного управления в сфере здравоохранения задач и функций, а внутренние – связанные с организацией внутренней работы субъектов государственного управления в медицинской сфере и материально-техническими операциями, которые обеспечивают функционирование субъекта публичной администрации.

Установлено, что государственное управление трансформацией медицинской системы реализуется административными, правовыми, экономическими и социально-методическими методами, в рамках которых применяются соответствующие инструменты прямого и косвенного воздействия. К рычагов прямого воздействия отнесены создание нормативно-правовой базы, бюджетное финансирование, целевые государственные программы, аккредитация, лицензирование, стандартизация и сертификация деятельности, бесплатное передачи или предоставления на льготных условиях государственного имущества, создание и обслуживающей инфраструктуры и др. Косвенными методами государственного управления определены социальные гарантии и программы, налоговое регулирование, создание инфраструктуры, льготное кредитование, медицинское страхование, закупки медицинского оборудования и материалов, компьютеризация и информатизация, научно-техническая и инновационная политика и тому подобное. Подчеркнуто, что задачей государства является умелое сочетание методов и инструментов управления и своевременное корректировки в соответствии с меняющимся условиям среды.

Ключевые слова: механизм государственного управления трансформацией медицинской системы, субъекты и объекты государственного управления, формы и методы управления, инструменты прямого и косвенного государственного регулирования.

Pavlo V. Ivanchov

ORGANIZATIONAL PRINCIPLES OF STATE MANAGEMENT OF THE TRANSFORMATION OF THE MEDICAL SYSTEM OF UKRAINE ON MARKET BASIS

The purpose and elements of the mechanism of state management of the transformation of the medical system in Ukraine are described in the article. Objects and subjects of macro-, meso-, micro- and nano-level state management of the medical system are identified and their main functional features are characterized. The functions of the newly created bodies responsible for certain aspects of the implementation of the policy of reforming the medical system in Ukraine are studied. The external and internal forms of interaction of the elements of the mechanism of public administration are determined. External forms of public administration in the field of health care are aimed at cooperation with public authorities to ensure the implementation of the tasks and functions assigned to the subjects of public administration in the field of health care, and internal - related to the organization of internal work public administration in the medical field and logistical operations that ensure the functioning of the subject of public administration.

It is established that the state management of the transformation of the medical system is implemented by administrative, legal, economic and socio-methodological methods, within which the relevant tools of direct and indirect influence are used. The levers of direct influence include the creation of regulatory framework, budget funding, targeted government programs, accreditation, licensing, standardization and certification of activities, free transfer or provision of state property on preferential terms, creation and service infrastructure, etc. Indirect methods of public administration include social guarantees and programs, tax regulation, infrastructure creation, soft loans, health insurance, procurement of medical equipment and materials, computerization and informatization, scientific, technical and innovation policy, etc. It is emphasized that the task of the state is a skillful combination of management methods and tools and timely adjustment in accordance with changing environmental conditions.

Keywords: mechanism of state management of transformation of medical system, subjects and objects of public administration, forms and methods of management, tools of direct and indirect state regulation.

Peer-reviewed, approved and placed: 21.04.2020.

Постановка завдання. Нині ключову роль у формуванні медичної системи на ринкових засадах відіграє механізм державного управління, метою якого є керований перехід від патерналізму до лібералізму у питаннях охорони здоров'я за рахунок формування нової системи взаємодії між споживачами та продуцентами медичних послуг на національному, регіональному та місцевому рівнях. Ринкові засади розвитку медичної системи в Україні вимагають удосконалення механізму державного управління, зокрема організаційних засад регулювання змін в сфері надання медичних послуг з урахуванням ринкового, соціального та політичного впливу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами формування та вдосконалення механізму державного регулювання розвитку сфери охорони здоров'я займалися такі вчені, як: А.Д. Барзилович [1], Ю. В. Бережна [9], Ю. П. Битяк, Ю.В. Зуй [7], Ю.В. Іванов [9], О.І. Красновська, Т.В. Плужнікова [6], В.С. Маличенко [10] та інших. Проте ефективного механізму регулювання медичної сфери на ринкових засадах досі не визначено. Сучасні трансформаційні перетворення в сфері охорони здоров'я потребують чіткого визначення елементів та функцій механізму державного регулювання медичної галузі.

Метою дослідження є дослідження організаційного механізму державного управління трансформацією медичної системи України, деталізація функціональних особливостей його елементів.

Основні результати дослідження. Механізм державного управління трансформацією медичної системи України на ринкових засадах передбачає цілеспрямований адміністративний, економічний, правовий та соціально-мотиваційний вплив органів державної влади на економічні інтереси установ, організацій та суб'єктів господарювання з метою стимулювання розвитку медичної системи на ринкових засадах. Відповідно до цього розробляються організаційні та нормативно-правові засади державного управління, що здійснюється за рахунок зовнішньої та внутрішньої форм взаємодії суб'єктів та об'єктів системи за рахунок під дією прямих та непрямих методів впливу (рис. 1).

Головною його метою є забезпечення доступності та якості надання медичних послуг населенню, відповідно до стратегічних пріоритетів, визначених політикою реформування медичної галузі, яка деталізується шляхом реалізації таких завдань, як:

- визначення та аналіз потреб населення у медичних послугах;
- нормативно-правове забезпечення сфери надання медичних послуг, робота над його вдосконаленням;
- забезпечення рівного доступу до якісних медичних послуг різних верств населення у необхідний час та в необхідному обсязі, зокрема забезпечення отримання населенням гарантованої державою безкоштовної допомоги;

Рис. 1. Механізм державного управління трансформацією медичної системи України, складено автором

- моніторинг ринку надання медичних послуг із метою його безперервного вдосконалення;
- контроль над ціноутворенням на ринку – за потреби встановлення нижньої та верхньої граничних меж на послуги;
- розроблення методик і рекомендацій із розрахунку цін на послуги для державних і приватних медичних установ;
- контроль якості надання послуг на основі зібраних даних, зворотного зв'язку від пацієнтів, статистичних даних, результатів розгляду скарг і звернень, планових і позапланових перевірок, атестацій тощо;

- планування роботи медичних закладів, зокрема державної форми власності;
- забезпечення збору та аналізу необхідної інформації для ресурсного планування;
- надання послуг із профілактики та діагностики хвороб;
- технологічне оновлення, модернізація, впровадження новітніх технологій;
- опосередковане регулювання діяльності учасників суміжних ринків, наприклад контроль якості ліків, що засовують під час надання медичних послуг, установлення обмежень чи заборона нелегітимних препаратів;
- контроль відповідності кваліфікації кадрів, які працюють у сфері надання медичних послуг і заходи щодо її підвищення;
- створення вільної та добросчесної конкуренції на медичному ринку;
- регулювання на ринку діяльності страхових організацій із позицій споживача та держави як регуляторного центру розподілу ресурсів [1, с. 87].

Суб'єкти державного управління розвитком медичної галузі поділяються залежно від рівня управління:

- *макрорівень*: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Національна служба здоров'я України, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державне підприємство «Медичні закупівлі України», Державне підприємство «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», Центр громадського здоров'я, ДП «Електронне здоров'я», Державна санітарно-епідеміологічна служба України, Державна служба України з лікарських засобів, Державна служба України з контролю за наркотиками та Державна служба України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань, Міністерство освіти і науки України, міжнародні організації у сфері медицини;

- *мезорівень*: Департаменти охорони здоров'я в областях (Органи виконавчої влади) (ОДА та м. Києва). Міські департаменти охорони здоров'я (Органи місцевого самоврядування). Регіональні підрозділи НСЗУ. Державна санітарно-епідеміологічна служба України, Державна служба України з лікарських засобів, Державна служба України з контролю за наркотиками та Державна служба України з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечних захворювань;

- *мікрорівень*: том-менеджмент суб'єктів господарювання (заклади охорони здоров'я, установи, підприємства, інститути, організації, об'єднання тощо), фізичні особи-підприємства, аптеки;

- *нанорівень*: суспільно-громадський інститут (пацієнти).

Проте розглядаючи медичну систему з точки зору формування ринкових відносин, слід зауважити, що зазначені суб'єкти функціонують у системі відносин інституту державної та комунальної медицини, приватної підприємницької діяльності, суспільно-громадського інституту, що уособлює населення як споживача медичних послуг, що висуває вимоги та потреби для підтримки свого здоров'я, окремого регуляторного інституту – системи норм та правил регулювання діяльності суб'єктів ринку, а також функціонування посередницького інституту страхової медицини [1, с. 87].

Президент України виступає гарантом права громадян на охорону здоров'я, забезпечує виконання законодавства про охорону здоров'я через систему органів державної виконавчої влади, проводить у життя державну політику з охорони здоров'я, укладає міжнародні договори, що регулюють відносини у сфері медицини, здійснює інші механізми державного управління, передбачені Конституцією України.

Основу державної політики охорони здоров'я формує Верховна Рада України (ВРУ) шляхом закріплення конституційних і законодавчих засад охорони здоров'я, визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів і обсягів бюджетного фінансування, створення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердження загальнодержавних програм охорони здоров'я [2]. ВРУ ухвалює закони з питань охорони здоров'я, має профільний Комітет з питань охорони здоров'я, створений у 2006 р., який є робочим органом ВР України, що формує відповідні проекти засад державної політики у сфері охорони здоров'я та розглядає концепції реформування сфери охорони здоров'я, щорічно проводить парламентські слухання щодо стану охорони здоров'я в Україні з метою винесення відповідних резолюцій щодо покращення стану цієї сфери.

Кабінет Міністрів України – основним суб'єкт в системі органів виконавчої влади, який регулює діяльність сфери охорони здоров'я в Україні, що організує розробку та здійснення державної політики, створює економічні, правові та організаційні механізми, що стимулюють діяльність у сфері охорони здоров'я, забезпечує розвиток підприємств, закладів охорони здоров'я, укладає міжурядові угоди, координує міжнародне співробітництво та затверджує загальнодержавні програми щодо охорони здоров'я, в межах своєї компетенції здійснює інші повноваження, покладені на органи виконавчої влади в цій сфері. Крім того, КМУ формує урядову політику у сфері охорони здоров'я, розробка якої здійснюється МОЗ України як центральним органом виконавчої влади [2].

Міністерство охорони здоров'я України – центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику в сфері охорони здоров'я, санітарного та епідемічного благополуччя населення, здійснює керівництво дорученою йому сферою управління, несе відповідальність за її стан і розвиток. Також здійснює контроль за якістю та реалізацією лікарських засобів, медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням [3].

Крім того, підрозділи МОЗ реалізують роботу щодо формування ринку медичних послуг в Україні, що спеціалізуються на контролі якості надання медичних послуг, представлені Директоратом медичних послуг, Медичним департаментом, Управлінням ліцензування та контролю якості надання медичних послуг, Управлінням екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Ці підрозділи забезпечують розроблення інструментів ефективного функціонування національної системи медичного обслуговування, програм державних замовлень, здійснюють діяльність із планування й прогнозування, стандартизації, сертифікації з метою забезпечення роботи медичних закладів, клінік та інших установ, що надають медичне обслуговування, необхідними ресурсами та контролю процесу надання ними медичних послуг.

В умовах реформування медичної системи з урахуванням ринкових засад, діяльність МОЗ передбачає [4]: забезпечення державних гарантій надання медичних послуг відповідно до видів медичної допомоги; розвитку ефективної та доступної мережі медичних закладів; безперервне покращення якості медичної допомоги; впровадження електронної системи охорони здоров'я забезпечення пацієнтів лікарськими засобами.

При цьому, головними органами, що гарантують забезпечення виконання першочергових завдань і запланованих заходів у галузі регулювання, залишаються частково підрозділи Міністерства охорони здоров'я України, а деякими регуляторними функціями опосередковано займається новостворена у 2017 р. у межах заходів із реалізації медичної реформи Національна служба здоров'я України. Основними завданнями діяльності Національної служби здоров'я України є [5]: реалізація державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення; виконання функцій замовника медичних послуг і лікарських засобів за програмою медичних гарантій; внесення на розгляд міністра охорони здоров'я пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення.

Крім того, з метою реформування системи охорони здоров'я у 2017-2018 рр. було створено низку органів, відповідальних за реалізацію політики МОЗ щодо трансформації медичної системи (табл. 1).

Суб'єкти державного управління мезорівня, зокрема місцеві державні адміністрації, а також органи місцевого самоврядування реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я в межах своїх повноважень, передбачених законодавством, а виконавчі органи сільських, селищних, міських рад здійснюють управління комунальними закладами охорони здоров'я, а також відповідають практичну сторону надання медичних послуг, зокрема за організацію їх матеріально-технічного, кадрового та фінансового забезпечення [2].

Безпосередню охорону здоров'я населення забезпечують заклади охорони здоров'я, які створюються підприємствами, установами і організаціями різних форм власності, а також приватними особами за наявності необхідної матеріально-технічної бази і кваліфікованих фахівців.

При цьому, слушно зауважують О. І. Краснова, Т. В. Плужнікова [6, с. 46-47], що при здійсненні державного регулювання сфери охорони здоров'я мають дотримуватися основних принципів: законності, прозорості, системності, оптимальності, прогнозованості, пріоритетності, ефективності, соціальної відповідальності. Саме дотримання цих принципів сприятиме підвищенню дієвості та ефективності механізму державного управління медичною системою в умовах трансформації.

Об'єктами державного управління якісними змінами медичної системи в Україні є: концепції та програми реформування; організаційно-правові засади господарської діяльності; медичні послуги та заходи з охорони здоров'я; інноваційно-технологічні рішення; організаційні заходи; фінансові механізми; державно-приватне партнерство та ін.

Таблиця 1. Функції створених органів, відповідальних за окремі аспекти реалізації політики реформування медичної системи в Україні, складено автором

Орган	Функції
ДП «Електронне здоров'я»	Створено в 2017 року як елемент трансформації системи охорони здоров'я, що об'єднує реєстри медичних закладів, лікарів та пацієнтів з метою вироблення якісних рішень, які базуються на достовірних даних, що постійно оновлюються. ДП «Електронне здоров'я» виступає основним розробником технічного ядра eHealth в Україні: центральної бази даних (ЦБД); електронних медичних інформаційних систем, що дають змогу автоматизувати роботу медзакладів з ЦБД. ДП стає центром експертизи та площадкою, де будуть розміщуватись проекти з інформатизації та сучасні цифрові інструменти в сфері охорони здоров'я.
Центр громадського здоров'я (ЦГЗ)	ЦГЗ відповідає за реалізацію політики збереження та зміцнення здоров'я населення шляхом популяризації прихильності до профілактики та своєчасного лікування захворювань, популяризації здорового способу життя, а також забезпечення біологічної безпеки в країні. Свої функції реалізує через мережу регіональних центрів громадського здоров'я, які є комунальними неприбутковими підприємствами. ЦГЗ матиме лише чотири філії: у Києві, Одесі, Львові та Харкові. ЦГЗ координує розбудову регіональних систем громадського здоров'я та надає підтримку регіональним лідерам у цьому процесі. Наразі в 11 регіонах створено центри громадського здоров'я.
Державне підприємство «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України» (ДЕЦ)	ДЕЦ – уповноважена МОЗ експертна організація у сфері доклінічного вивчення, клінічних випробувань та державної реєстрації лікарських засобів. ДЕЦ також є головною організацією у сфері здійснення фармаконагляду, стандартизації медичної допомоги та медичного і фармацевтичного, обслуговування. Структуру було створено шляхом реорганізації двох Державних підприємств «Державний фармакологічний центр» і «Центр імунобіологічних препаратів». За останні роки ДЕЦ запровадив ряд сучасних інструментів, які дозволяють здійснювати швидку та прозору взаємодію держави та фармвиробників.
Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба)	Держлікслужба реалізує державну політику у сферах контролю якості та безпеки лікарських засобів, медичної техніки і виробів медичного призначення, обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу. Служба здійснює свої повноваження безпосередньо та через територіальні органи, що є в кожній області. Основні завдання органу: контроль якості та безпеки лікарських засобів і медичних виробів; контроль обігу наркотичних засобів і психотропних речовин та протидіяти їхньому незаконному обігу; внесення пропозицій щодо формування державної політики у цих сферах; інформування громадян про те, як перевірити якість ліків та що робити в разі виявлення фальсифікату.
ДП «Медичні закупівлі України»	Це – організація, що буде поетапно забезпечувати централізовану закупівлю ліків та медвиробів за кошти державного бюджету і відповідатиме за прозорість та ефективність цих процедур. Підприємство адмініструватиме електронні каталоги та проведитиме тендери для замовників ліків і медвиробів, а також здійснювати закупівлю за рамковими угодами. ДП «Медичні закупівлі України» має кілька напрямків роботи, насамперед, технічно сприяє та підтримує: формування номенклатури та технічних завдань для закупівлі ліків та медичних виробів за державний кошт; збір потреби у ліках та медвиробах з регіональних управлінь та департаментів охорони здоров'я; закупівлі медичних товарів через міжнародні спеціалізовані організації; впроваджує та адмініструє електронні каталоги для вдосконалення допорогових закупівель ліків та медвиробів.

Вплив на суб'єктів та об'єктів системи державного управління здійснюється у зовнішній та внутрішній формі. Зовнішні форми державного управління у сфері охорони здоров'я спрямовані на взаємодію з державними органами, для забезпечення виконання покладених на суб'єктів державного управління у сфері охорони здоров'я завдань і функцій [7]. Зокрема, Національна служба здоров'я України під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами та службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками й організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також із підприємствами, установами й організаціями [8].

Внутрішні форми державного управління у сфері охорони здоров'я пов'язані з організацією внутрішньої роботи суб'єктів державного управління у медичній сфері (розподілом службових обов'язків, керівництвом підрозділами нижчого рівня, проведенням нарад) і матеріально-технічними операціями, які забезпечують функціонування суб'єкта публічної адміністрації (діловодством, матеріально-технічним забезпеченням).

Основними методами державного управління є адміністративні, економічні, правові та соціально-мотиваційні. Адміністративні базуються на силі державної влади та містять у собі міри заборони, дозволу та примусу. Дозвіл передбачає згоду на здійснення медичної діяльності. Заборона та примус проявляються в необхідності фахівцям мати відповідні сертифікати, проходити із певною регулярністю курси по підвищенню кваліфікації, дотримувати встановлених стандартів у лікуванні пацієнтів.

Інструментами адміністративного методу є: розробка та контроль виконання державних програм з надання громадянам України безкоштовної медичної допомоги; контроль діяльності муніципальної та приватної систем охорони здоров'я; акредитація лікарняних установ; видача ліцензій на надання медичних послуг; регулювання цін на медичні послуги; застосування санкцій; підготовка та планування необхідної кількості кадрів; атестація медичних працівників; встановлення стандартів; проведення системи статистичної звітності; сертифікація послуг; видача дозволів на застосування нових технологій; організація та забезпечення державного санітарно-епідеміологічного нагляду за медичними установами; встановлення квот. Відтак, застосування адміністративних методів у ринковій системі економіки сприяє збереженню соціальної справедливості та доступності благ, а також регулює асиметрію інформації на ринку медичних послуг [6, с. 47].

Економічні методи державного управління дають можливість створювати умови функціонування галузі, які змушують суб'єктів ринку діяти в необхідному для суспільства напрямі, та включають наступні інструменти: забезпечення фінансування галузі за рахунок бюджетних коштів; централізовані закупки медичного устаткування та матеріалів; фінансування цільових програм охорони здоров'я; податкова політика та податкові пільги;

покупка нового обладнання; інноваційна політики; амортизаційна політика; регулювання фінансових потоків діяльності організацій державного сектора [9].

Соціально-мотиваційні методи державного управління сприяють зацікавленості громадян у підтримці, зміцненні, збереженні свого здоров'я та збільшенні відповідальності за своє здоров'я. До інструментів соціально-мотиваційних методів належать: соціальна адаптація та реабілітація; роз'яснення політики охорони здоров'я; державні соціальні програми та гарантії, соціальне страхування; розміщення в Інтернеті інформації про діяльність закладів медицини, про стан здоров'я населення, розвиток галузі; інформація про оцінку ефективності державного регулювання медичної галузі; надання інформації в вигляді проведення семінарів та консультацій; залучення громадян до участі в управлінні галуззю, взаємні зобов'язання між виробниками та споживачами медичних послуг; розвиток телемедицини; забезпечення співробітництва, мотивації, морального стимулювання та переконання опираються на морально-етичні норми суспільства, взаєморозуміння, взаємоповаги, співробітництва [6; 10].

Правовий метод передбачає встановлення правових норм регулювання діяльності у сфері медицини й базується на застосуванні нормативно-правових актів як інструментів правового методу впливу державного управління на суб'єктів ринку медичних послуг: Конституції України, кодексів, законів України, указів, розпоряджень Президента України, постанов Верховної Ради України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства охорони здоров'я України, інших міністерств та відомств України, наказів обласних, міських, районних держадміністрацій тощо.

Загалом ці інструменти чинять прямий (безпосередньо діють на функціонування суб'єктів ринку за допомогою інструментів адміністративно-правового характеру та економічних інструментів) та опосередкований (регламентують поведінку суб'єктів ринку не прямо, а опосередковано, через створення певного економічного середовища, котре змушує їх діяти в потрібному державі напрямі) вплив на суб'єктів та об'єктів механізму державного управління трансформацією медичної системи з метою зобов'язання або ж стимулювання зміни своєї діяльності у відповідності до визначених державою цілей та пріоритетів розвитку. При цьому завданням держави є вміле поєднання методів та інструментів управління та своєчасне коригування у відповідності до змінних умов середовища.

Висновки. Сьогодні відбувається зміна механізмів управління у сфері охорони здоров'я. Основними засадами реформування державного управління у сфері охорони здоров'я мають бути децентралізація, що зводиться до надання регіонам більше можливостей адміністративно-фінансового характеру у сфері охорони здоров'я, й автономізація лікарень, субсидіарність, партнерські відносини між органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. При цьому слід налагодити злагоджену співпрацю медичної професійної спільноти, громадськості та державних органів, аби уникнути затягування реформи у сфері охорони здоров'я.

1. Барзилович А. Д. Механізми державного регулювання надання медичних послуг в Україні. Публічне управління та митне адміністрування. 2020. № 1 (24). С. 86–90.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
3. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 №267. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF#n8>.
4. МОЗ України: Що було, є і буде URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.
5. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 №2168-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>.
6. Краснова О.І., Плужнікова Т.В. Особливості механізму державного регулювання сфери охорони здоров'я. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 7. С. 46–48.
7. Битяк Ю. П., Зуй Ю. В. Административное право Украины (Общая часть) : учебное пособие. Харьков : ООО «Одиссей», 1999. 224 с.
8. Про утворення Національної служби здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. №1101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-p>.
9. Іванов Ю. Б., Бережна Ю. В. Інструментарій державного регулювання сфери охорони здоров'я в Україні. Економіка і регіон. 2014. № 4 (47). С. 101–106.
10. Маличенко В. С. Международно-правовые механизмы обеспечения безопасности обращения лекарственных средств: дис. ... док. юрид. наук: 12.00.10 – Международное право, Европейское право. Москва, 2015. 196 с.

-
1. Barzylovych A. D. Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання nadання medychnykh posluh v Ukraini. Publichne upravlinnia ta mytne administruvannya. 2020. № 1 (24). S. 86–90.
  2. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
  3. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.03.2015 №267. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF#n8>.
  4. MOZ Ukrainy: Shcho bulo, ye i bude URL: https://moz.gov.ua/uploads/2/13773-transition_book_healthcare.pdf.
  5. Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannya naseleння: Zakon Ukrainy vid 19.10.2017 №2168-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>.
  6. Krasnova O.I., Pluzhnikova T.V. Osoblyvosti mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання sfery okhorony zdorovia. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2018. № 7. S. 46–48.
  7. Bytiak Yu. P., Zui Yu. V. Admystryativnoe pravo Ukrainy (Obshchaia chast) : uchebnoe posobie. Kharkov : ООО «Odyssei», 1999. 224 s.
  8. Pro utvorennia Natsionalnoi sluzhby zdorovia Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2017 r. №1101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-p>.
  9. Ivanov Yu. B., Berezhna Yu. V. Instrumentarii derzhavnoho rehuliuвання sfery okhorony zdorovia v Ukraini. Ekonomika i rehion. 2014. № 4 (47). S. 101–106.
  10. Malychenko V. S. Mezhdunarodno-pravovye mekhanizmy obespecheniya bezopasnosti obrashcheniya lekarstvennykh sredstv: dys. ... dok. yuryd. nauk: 12.00.10 – Mezhdunarodnoe pravo, Evropeiskoe pravo. Moskva, 2015. 196 s.